

In reactie op het regeerakkoord schreven de colleges van GS in de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland begin februari een brief aan de minister van BZK waarin zij intensivering van hun reeds bestaande samenwerking aankondigden. Ook gaan zij de komende zes maanden verkennen wat de voordelen zijn van bestuurlijke samenvoeging. De grote steden in de provincies, Amsterdam, Utrecht en Almere, worden bij het proces betrokken, zodat er uiteindelijk gezamenlijk met deze steden een voorstel aan het Kabinet kan worden gepresenteerd. De drie colleges zeggen de brief te schrijven omdat zij het eens zijn met de doelstellingen van het kabinet dat er op korte termijn duidelijke stappen gezet moeten worden om te komen tot minder bestuurlijke drukte en bundeling van krachten. Daarbij gelden voor de provincies drie uitgangspunten, te weten: 1) de WGR+ komt conform het regeerakkoord te vervallen; 2) daar waar relevant blijft doorgaande opschaling op gemeentelijk niveau noodzakelijk, en 3) doorgaande decentralisatie van rijkstaken naar provincies en gemeenten conform het regeerakkoord. Ondertekening van de brief door GS van de jonge provincie Flevoland lijkt opmerkelijk. De provincie viert dit jaar immers haar 25-jarig bestaan. De provincie kwam per 1 januari 1986 tot stand met slechts 2 stemmen meerderheid in de Tweede Kamer. Er waren stevige bestuurlijke discussies aan vooraf gegaan waarbij ook de overige provincies, met name Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland zich niet onbetuigd lieten. Maar het krachtige regionale sentiment en het doorzettingsvermogen van de voormalige landdrost en burgemeester van Almere, Han Lammers, wonnen het uiteindelijk van de tegenstanders. Met de ambitie om er een kleine en slagvaardige provincie van te maken, die de zes gemeenten op haar grondgebied niet onnodig voor de voeten zou lopen, ging de provincie Flevoland van start. Met Han Lammers als eerste Commissaris van de Koningin op de bok. Zou Leen Verbeek, sinds twee jaar commissaris in Flevoland, nu de leidsman worden die Nederlands twaalfde provincie loodst naar haar eigen opheffing? En aldus van Flevoland geschiedenis maakt? NT-trends ging bij hem op bezoek.

Over de provinciale indeling van Flevoland is zowel voor als na 1986 veel discussie geweest. Kennelijk is die nooit afgerond.

Ja, er loopt al heel lang een discussie over de bestuurlijke inrichting van ons land. En over Flevoland. Ik ben hier nu twee jaar commissaris. Als ik kijk naar de gesprekken die we in die tijd hebben gevoerd, reagerend op de anderen die erover beginnen, is het steeds de zoektocht naar: als je het anders organiseert moet je er als gemeenten op je grondgebied voelbaar en zichtbaar beter van worden. Die denkoefening blijkt een ingewikkelde te zijn. Flevoland is eigenlijk een heel eenvoudige provincie, met zes gemeenten. De lijnen hier zijn heel kort; overleggen komen snel tot stand. En als je die zes gemeenten

koppelt aan de pakweg 30 van Utrecht en de 60 van Noord-Holland, dan komen onze gemeenten bij een provinciale opschaling terecht in een conglomeraat van ongeveer 100 gemeenten. Als 't gaat om belangenbehartiging of korte lijnen naar de provincie kun je niet als argument gebruiken dat het er eenvoudiger van wordt. Daar waar in de Haagse discussie gesproken wordt over het verminderen van bestuurlijke drukte.... Dus daar zit een probleem. Als ik het debat beperk tot de noordvleugel, zie je dat Noord-Holland en Utrecht heel erg worstelen met de WGR+, dus met die zelfstandigheid van de stadsregio's op een aantal voor hun belangrijke terreinen – met name de mobiliteit, maar ook wel de jeugdzorg – waarin die stadsregio's zich hebben ontwikkeld buiten de provinciale

bevoegdheden en verantwoordelijkheden om. Noord-Holland en Utrecht zijn dus behoorlijk gemotiveerd om een traject in te gaan om van de WGR+ af te komen. Dat geeft hen het gevoel dat weer recht wordt gedaan aan hun positie van middenbestuur. Flevoland kent dat probleem niet. Wij hebben geen stadsregio op ons grondgebied, zij het, dat wij wel heel intensief samenwerken met de stadsregio Amsterdam, die voor ons een belangrijke partner is in de verdubbeling van Almere. Dus daar zit ook een zekere bedreiging in omdat die samenwerking met de stadsregio eigenlijk heel erg goed verloopt; en ook die stadsregio erg bereid is om voor Flevolandse belangen mee te lobbyen vanuit welbegrepen eigenbelang. In het debat over de bestuurlijke inrichting van de Randstad heeft Flevoland dit steeds onder woorden gebracht. Wij zien het model nog niet waar wij aan onze mensen kunnen uitleggen dat ze er beter van worden als we in een andere schaal zouden gaan opereren. Tegelijkertijd zien we dat Utrecht en Noord-Holland wel heel gemotiveerd zijn en denken er voordeel uit te kunnen halen. In die onderhandeling hebben we tegen elkaar gezegd: wij zijn bereid ons te laten overtuigen met argumenten. Maar weet dat we ze zelf niet kunnen

vinden. Wij zijn wel bereid om een traject in te gaan waarin onderzocht gaat worden of er een verhaal te bouwen is waarvan je zegt: "dat zou goed zijn voor de bestuurlijke inrichting van ons land". Ik sluit ook niet uit dat de voordeelargumenten helemaal niet in de provincie Flevoland liggen, maar daarbuiten. En dat moet dan daarbuiten worden. Het is overigens wel complex. Ik bedoel: 't is niet voor niets dat de mensen zeggen: "hier praten we al 40 jaar over". Als ik een rondje maak langs de kamerfracties, en dat heb ik gedaan, heb ik niet de indruk dat er voor welk model dan ook, een meerderheid bestaat. Dus de kans dat deze discussie wel heel veel discussie oplevert, maar niet tot zulke grote veranderingen, is ook niet irreëel. Iedereen is ook wel een beetje voorzichtig....

Zuid-Holland is in uw brief buiten beschouwing gelaten.

Dat raakt de discussie: is er nu wel of niet een noord- en een zuidvleugel in de Randstad"? De noordvleugel vindt duidelijk van wel; Zuid-Holland heeft het daar wat moeilijker mee. Die zouden het liever als Randstad in zijn geheel op willen pakken. Maar de noordvleugel voelt daar weinig voor. De noordvleugel is financieel – en ook economisch – veel autonomer en minder kwetsbaar dan de zuidvleugel. En er leven in Zuid-Holland ook wel ideeën die ik zelf niet verkeerd vind. Kijkend naar zo'n zuidvleugel moet je eigenlijk ook West-Brabant en Zeeland er in betrekken. Dat is veel meer een samenhangende economie.

Zo redenerend kom je steeds dichter bij een model met een beperkt aantal landsleden? Dat zou kunnen. Het raakt wel een andere discussie, maar ook daar denken de politieke partijen heel verschillend over. Ik hoor zelf tot degenen die zeggen: 't is denkbaar dat je naar 4 of 5 landsdelen gaat. Maar dat lukt alleen maar, als je vindt dat gemeenten autonoom moeten worden. En groter dus! Dan zou je een grootschalige herindeling moeten afdwingen. Want uit zichzelf zullen ze het niet doen. En de hele idee van kleine gemeenschappen, kleine kernen, met een eigen identiteit – en daaraan gekoppeld een eigen bestuur – waar mensen nu over het algemeen erg voor gaan, moet dan politiek doorbroken worden. Dat

kan alleen maar als het van bovenaf opgelegd wordt. Dus ik vind zelf dat de samenhang gemeente/provincie/rijk wel in zijn samenhang bezien moet worden. Je kunt niet alleen maar in één laag fröbelen en de andere lagen met rust laten.

Dat verklaart ook de drie uitgangspunten die in de brief van de drie provinciebesturen zijn genoemd?

Ja, dat moet haast wel. Kijk bijvoorbeeld naar de noordvleugel. Bijna 50% van het bruto nationaal product in heel Nederland wordt daar verdiend. Dat is nogal wat! En als ik Provincie Noordvleugel word en ik zou bijvoorbeeld gedeputeerde Economische Zaken zijn, dan zou ik tegen die minister van EZ in Den Haag zeggen: "mijnheer, u hoeft voor mij niet meer aan tafel te komen zitten. Ik doe mijn eigen dingen wel. Wat ik vertegenwoordig is de helft van het hele land. Ik heb u niet meer nodig". Dus ook die minister moet dan bereid zijn op een ander niveau te gaan functioneren. Anders lopen ze elkaar constant voor de voeten. Dan krijg je een enorme machtsstrijd. Dat geldt zowieso voor de verhoudingen tussen provincies. Acht of negen miljoen van de Nederlanders wonen in de Randstad. Hoe gaat een provincie Randstad zich verhouden tot een Friesland of een Drenthe in de nationale machtsverhoudingen? Je kunt het niet laten bij de Randstad. Nu zie je dat het Kabinet een soort compromis sluit. Die zeggen: het hele land lijkt ons niet haalbaar onder de huidige politieke constellatie. Dus laten we maar eens beginnen bij de Randstad. Misschien werkt dat als katalysator. Je zult Willibrord van Beek daar op die manier over horen spreken. Die voelt zich zeer gemotiveerd om het anders in te richten. Maar ik heb ook heel erg de indruk dat hij erg alleen staat. Als ik bijvoorbeeld met het CDA praat, ook een regeringspartij, daar merk je al heel snel dat die er helemaal niets voor voelen!

Als je de teksten in het regeerakkoord vergelijkt met uw brief, dringt zich de vraag op of de provincies echt denken dat fusie zal leiden tot een effectievere en efficiëntere overheid, of dat het hen er vooral om gaat zelf de regie in handen te houden. Dat is een goede vraag.

Dat is ook gelijk het antwoord?

Ja, ik bevestig dat! Het is natuurlijk ook schaken.

Onder meer als middel om van de WGR+ af te komen?

Nee, dat hoeft niet eens. Ik ben daar zelf niet eens zo'n voorstander van. Maar ik heb ze niet in mijn gebied, dus wie ben ik om te zeggen of het wel of niet moet. Kijk, Donner staat voor de klus dat hij nu met die regeringsverklaring iets moet. Overigens formuleert hij dat ook zo, dus ik heb niet de indruk dat hij zo geweldig gemotiveerd is. Maar die zin, die staat er. Dus hij moet er iets mee. En types als Willibrord van Beek zitten hem achter z'n voddens. Dus wat Donner doet is typisch Donneriaans. Hij zet het overal uit en laat allerlei mensen discussiëren, maar zelf heeft hij nog niks gedaan. En inmiddels hebben de burgemeesters van de vier grote steden er gezamenlijk een brief over geschreven. Zuid-Holland heeft een brief geschreven. De drie Noordvleugelprovincies hebben een brief geschreven. En eigenlijk is Donner nu aan zet. Minister, wat ga je nou doen met die brieven? Na woensdag, dus na de verkiezingen ligt een beetje in de rede, dan komt hij wel. Zal hij dan met een standpunt komen of zegt hij: "ik leun achterover, ik ga 's even kijken wat

al die processen op gaan leven...". Nou, dan wordt het heel erg makkelijk scoren, denk ik. Dus hij zal richting moeten geven aan die discussie. Daar is eigenlijk het afwachten ook even op. Hoe gaat hij nou opereren vanuit zijn verantwoordelijkheid als minister van Binnenlandse Zaken? Gaat hij oekazes uitschrijven? Wat gaat hij doen? Ik verwacht van niet; dat is niet zijn stijl.

Donner als grote veranderaar?

Nee, nee! (lachend:) We zitten ook niet pessimistisch in dit dossier! Maar 't spel moet wel gespeeld worden. Hoe je 't ook wendt of keert – dat heb ik hier ook betoogd -, wat je ook van deze regering mag vinden – en daar vind ik van alles van, maar dat is eigenlijk niet relevant – zij hebben het op de agenda gezet, dus je hebt 't er over te hebben. Daar ontkom je niet aan. Je kunt niet in je eentje beslissen om dat niet te doen. Door mee te bewegen zit je aan tafel. Anders hebben ze 't over je; dat gaat te ver.

Wat zou eventuele opheffing van de provincie Flevoland voor gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor de positie van Lelystad?

Verbeek: dan krijgen we een interessante discussie over wie de nieuwe provinciehoofdstad wordt.

Almere?

(grappend:) Ja, misschien moet Almere het dan maar worden, want dat is de enige die geen provinciehoofdstad is. Dus daar kan nog wel een ingewikkelde discussie over ontstaan.